

Medicina d'Occitània

L'OBRA DE JOSEPH GRASSET (1849-1918), MESTRE DE L'ESCOLA DE MONTPELLER

Jacint Corbella i Corbella

Acadèmic numerari

Joseph Grasset ha estat un dels representants més típics de l'escola de medicina de Montpeller i un dels professors més coneguts d'aquella facultat a la ratlla del 1900. Va viure tota la vida a Montpeller, on va néixer i morir, i on va fer tota la seva carrera com a metge i docent. Fou successivament professor de Terapèutica, de Clínica Mèdica i de Patologia General. També fou l'iniciador d'una escola important de neurologia. A partir d'aquí es va ocupar de molts aspectes psicopatològics i ha estat, potser, l'últim gran representant del neovitalisme de Montpeller.

Dades biogràfiques. Va néixer a Montpeller el 18 de març de 1849 i hi morí el 7 de juliol de 1918. Va fer els estudis de medicina a Montpeller, on es doctorà el 1873, als vint-i-quatre anys. Dos anys més tard, el 1875, fou agregat. Va tenir al seu càrrec diverses matèries a la facultat: Terapèutica el 1882, Clínica Mèdica el 1886 i Patologia General el 1909, fins el 1914 en que es retirà, tot i que per la primera guerra mundial tornà a l'activitat.

En l'anàlisi de la seva obra cal notar diversos aspectes: la tasca docent i assistencial; i els seus escrits, molt nombrosos, amb llibres de text que van tenir una àmplia difusió en el seu temps. Tant en el camp de la Clínica mèdica general com en el més especialitzat de les malalties del sistema nerviós. I en aquest s'ocupà tant de la clínica neurològica pura, com de la psiquiatria, la responsabilitat dels malalts mentals, aspectes psicològics, fins arribar als límits amb l'espiritisme.

Els aspectes de la medicina general. Cal recordar que la seva tesi de 1873 la va fer sobre un tema plenament clínic: "*Étude clinique sur les affections chroniques des voies respiratoires d'origine paludienne*". Després va fer textos sobre pràcticament totes les matèries en que havia tingut responsabilitat docent. Són clàssics els seus llibres sobre "*Thérapeutique appliquée*", (París, 1893); després seran els dos volums de la "*Thérapeutique générale*" (Montpeller, 1913). També els tres volums de les "*Leçons de Clinique médicale*" (1891-1898) i el "*Traité élémentaire de Physiopathologie clinique*" (Montpeller, 1910-1912) en tres volums, i una segona edició el 1915. És doncs un clàssic de la clínica mèdica francesa.

La neurologia. Més enllà hi ha un text que també fou un dels clàssics del seu temps: "*Maladies du système nerveux*" (Montpeller, 1878), amb molt èxit que va arribar a una quarta edició el 1894, en dos volums "*Traité pratique des maladies du système nerveux*", fet amb la col·laboració de Georges Raugier (1862-1920).

A més de la docència neurològica general hi ha la focalització per determinats temes, que el porten també a escriure amb aquella extensió pròpia de molts clínics francesos. Així un llibre molt conegut, "*Diagnostic des maladies de la moelle*", publicat el 1899, amb una segona edició gairebé immediata el 1901, i una traducció a l'anglès. Igualment és important una "*Anatomie clinique des centres nerveux*" (París, 1900), amb segona edició dos anys més tard. I encara la monografia "*Le tabes. Maladie de la sensibilité profonde*" publicada a París el 1909.

Un pas més enllà. Grasset va més enllà en l'estudi de les funcions mentals. Un escrit que va tenir molta repercussió fou l'article publicat a *Revue des Deux-Mondes*, el 1906, "*Demifous et demiresponsables*", on tracta un tema de gran repercussió en el món de la justícia. Fou traduït a l'anglès. També en feu una monografia extensa. Igualment en aquesta línia "*La responsabilité des criminels*" (París, 1908).

Però també s'orienta cap a altres aspectes, així un que aleshores tingué molta repercussió social: "*L'hypnotisme et la suggestion*" (París, 1903), que va tenir una quarta edició el 1916. En aquesta línia hi ha "*Le spiritisme devant la science*" (Montpeller, 1904); "*L'occultisme hier et aujopurd'hui*" (París, 1907). I més enllà una "*Introduction physiologique à l'étude de la philosophie*" (París, 1908).

Traduccions a Barcelona. Una gran part de la seva obra va tenir difusió entre nosaltres. Potser en part per la proximitat montpellerina, però també per les traduccions. Així les "*Enfermedades del sistema nervioso*", (Barcelona, 1880), en dos volums, de 492 i 582 pàgines, en total més de mil pàgines de neurologia. Els va publicar la Impremta Peninsular, del carrer que aleshores es deia Conde del Asalto. Consta com a responsable de la versió castellana el doctor M.E. Moré i Bargit, i el próleg d'aquesta edició el féu el doctor Pere Esquerdo, professor clínic a la Santa Creu. Després, ja en el segle XX, publicats per Salvat, amb el costum aleshores freqüent, de no posar l'any: els tres volums de la Fisiopatologia i els dos de la Terapèutica.

Enric Moré i Bargit (Barcelona, 1852 – Olost, 1932), llicenciat el 1877, col·laborà en els primers anys en la *Gaceta Mèdica Catalana* i *Revista de Ciencias Médicas*, i potser més intensament en "El Sentido Católico de las Ciencias Médicas". Després exercí a Olost al Lluçanès.

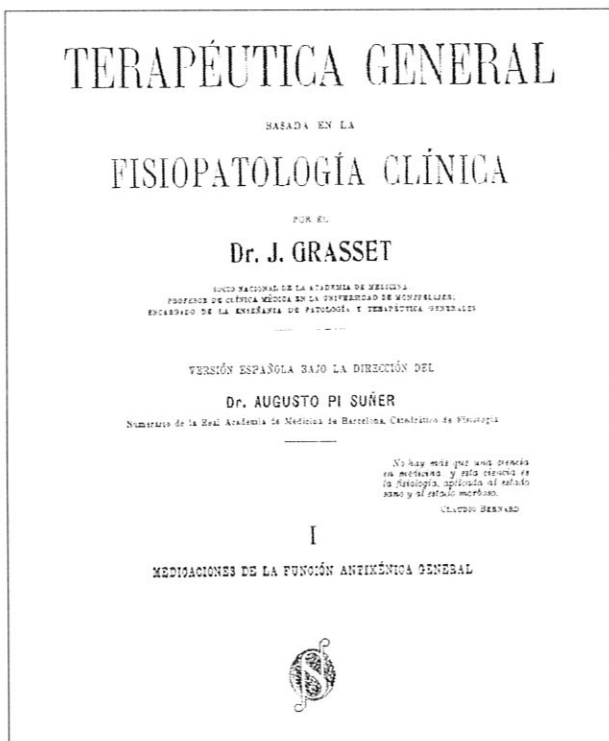
La "Terapéutica General basada en la Fisiopatología Clínica", editada per Salvat, ja en el segle XX, i sense data, segons fou costum editorial bastant temps, té dos volums, de 639 i 883 pàgines. En tot cas és posterior a 1910. Consta com a "Versión española bajo la dirección del Dr. Augusto Pi Suñer".

El "Tratado de Fisiopatología Clínica", també editat per Salvat, té tres volums, amb un total de 2.679 pàgines, reflecteix les idees de Grasset i va tenir una certa influència durant anys. És en realitat el curs d Patología general que va fer en els seus últims anys a la facultat de Montpeller.

Aportacions puntuals que han quedat. Eponímia. Són principalment aspectes puntuals lligats a les descripcions clíniques i que s'han recollit amb el seu nom. L'eponímia de Grasset és interessant. El Diccionari Enciclopèdic de Medicina, dirigit per Oriol Casassas, recull quatre aspectes. Destaquem, el *fenomen de Grasset*, que indica que en malalts amb hemiparèsia en posició de decúbit supí, poden aixecar cada cama per separat, però no conjuntament. També rep el nom de fenomen de Grasset-Gausseil. La *lleï de Landouzy-Grasset*, indica que en les crisis epilèptiques focals el moviment del cap i els ulls va en direcció oposada a la seu de la lesió cerebral. (El Cassasas remet a la veu lleï de Vulpian i Prevost. Es refereix a hemiplègies. Quan la paràlisi és flàccida el

malalt desvia els ulls cap el costat de la lesió i a l'inrevés en la paràlisi espàstica, amb contractura). El *signe de Grasset* és la "contracció normal del múscul esterno-clido-mastoïdal del costat de la paràlisi en cas d'hemiplègia".

Comentari. L'obra de Grasset marca la trajectòria d'una personalitat molt particular, amb activitat al nivell més alt tant en l'aspecte docent com clínic i científic. Al mateix temps els punts centrals del seu interès van evolucionant. Primer la visió general de la clínica mèdica, inclosa la terapèutica. Després, al final, una visió més global en un enfocament propi de la fisiopatologia o la patologia general. I juntament amb això l'aprofundiment en l'estudi del sistema nerviós, tant pel que fa a la patologia neurològica més pura, com la psiquiàtrica, els aspectes psicològics i el pas a l'anàlisi de fenòmens, que podríem dir en el límit del "paranormal", des de la hipnosi, la suggestió, fins a l'ocultisme. En el conjunt tot això ha fet que fos valorat de manera diversa. Potser també hi influí el fet que fos un "perifèric" dins del centralisme de la vida francesa, un savi de Montpeller, amb les seves peculiaritats, però lluny de l'ampli ressò de la vida a París. L'obra de Grasset té una gran quantitat de pensament propi, en bona part molt vàlid segons l'estat de coneixements del seu temps, i que després s'ha anat esvaint

Portada de la traducció de «Terapéutica General basada en la Fisiopatología Clínica»

Joseph Grasset (1849-1918)